

Obsah

Úvodní slovo recenzentů	11
O autorech	12
Předmluva	15
1. Proč studovat makroekonomii	17
1.1 K čemu je makroekonomie	18
1.2 Neoklasická a keynesovská makroekonomie – rozpor, který vás bude provázet	20
1.2.1 Neoklasická ekonomie	20
1.2.2 Keynesovská ekonomie	21
1.2.3 Další vývoj kontroverze mezi neoklasickou a keynesovskou teorií	21
1.3 Makroekonomie a hospodářská krize	22
Část A Produkt ekonomiky – jeho měření a determinace	
2. Produkt ekonomiky a jeho měření	26
2.1 Makroekonomické agregáty	26
2.2 Nominální a reálný produkt	28
2.3 Metody výpočtu hrubého domácího produktu	30
2.3.1 Výdajová metoda	30
2.3.2 Důchodová (příjmová) metoda	33
2.3.3 Metoda založená na součtu přidaných hodnot	34
2.4 Rozdíl mezi „domácím“ a „národním“ produktem	35
2.5 Některá omezení při výpočtu makroekonomických agregátů	36
2.6 Alternativní indikátory	40
2.7 Ekonomická úroveň země	40
2.8 Osobní a disponibilní důchod domácností	41
2.8.1 Osobní důchod	41
2.8.2 Disponibilní důchod	42
3. Výdajový model s multiplifikátorem	43
3.1 Spotřební výdaje domácností	44
3.2 Investiční výdaje soukromých firem	48
3.3 Rovnováha agregátních výdajů a reálného důchodu (dvousektorový model)	48
3.3.1 Změny agregátních výdajů a výdajový multiplifikátor	50
3.3.2 Paradox spořivosti	52
3.4 Vliv státních zásahů fiskální povahy a rozvinutý multiplifikátor (třísektorový model)	53
3.4.1 Multiplifikátor vyrovnaného rozpočtu	55

3.5	Vliv zahraničního obchodu na makroekonomickou rovnováhu (čtyřsektorový model)	56
4.	AS-AD model	59
4.1	Agregátní poptávka	59
4.1.1	Proč je poptávková křivka klesající	60
4.1.2	Faktory ovlivňující agregátní poptávku	62
4.2	Agregátní nabídka	66
4.2.1	Krátkodobá agregátní nabídka	66
4.2.2	Dlouhodobá agregátní nabídka	67
4.2.3	Faktory ovlivňující agregátní nabídku	69
4.2.4	Třístupňová křivka agregátní nabídky	72
4.3	Makroekonomická rovnováha	73
4.4	Změny makroekonomické rovnováhy	75
4.4.1	Změna agregátní poptávky	75
4.4.2	Změna agregátní nabídky	76
4.4.3	Neoklasické a keynesovské dosahování makroekonomické rovnováhy	77

Část B Peníze v tržní ekonomice

5.	Peníze a trh peněz	82
5.1	Peněžní a reálná ekonomika	82
5.2	Peněžní agregáty	83
5.3	Kvantitativní teorie peněz	85
5.3.1	Rovnice směny	85
5.3.2	Trh peněz	87
5.4	Poptávka po penězích	88
5.4.1	Transakční poptávka po penězích	89
5.4.2	Spekulační poptávka po penězích	90
5.5	Nabídka peněz	93
5.5.1	Obchodní banky	93
5.5.2	Jak vznikly banky	94
5.5.3	Jak vznikly banky s částečnými rezervami	95
5.5.4	Makroekonomické a mikroekonomické příčiny regulace bank	96
5.5.5	Centrální banka a její funkce	98
5.5.6	Jak banky tvoří peníze – peněžní multiplikátor	100
5.5.7	Kdo a co určuje nabídku peněz?	104
5.6	Rovnováha na peněžním trhu a rovnovážná úroková míra	107
5.7	Vztah trhu peněz k trhu zapůjčitelných fondů	109

Část C Dvě „makroekonomická zla“: inflace a nezaměstnanost

6.	Inflace	112
6.1	Měření inflace	113
6.1.1	Měření cenové hladiny a cenové indexy	113
6.1.2	Míra inflace	116
6.1.3	Skrytá inflace	118

6.1.4	Potlačená inflace	118
6.2	Obecná příčina inflace	118
6.3	Typologie inflace	119
6.3.1	Plíživá a pádivá inflace. Hyperinflace	119
6.3.2	Poptávková inflace	121
6.3.3	Nákladová inflace	123
6.3.4	Očekávaná, anticipovaná a neanticipovaná inflace	125
6.4	Inflace a úroková míra	126
6.5	Setrvačná inflace	127
6.6	Jádrová inflace	128
6.7	Důsledky inflace	129
6.8	Cílování inflace a náklady dezinflace	131
7.	Nezaměstnanost	135
7.1	Měření nezaměstnanosti	135
7.1.1	Míra nezaměstnanosti	135
7.1.2	Míra ekonomické aktivity	137
7.1.3	Struktura nezaměstnanosti	137
7.1.4	Počet uchazečů na jedno volné místo – Beveridgeova křivka	138
7.2	Typy nezaměstnanosti	139
7.3	Přirozená míra nezaměstnanosti	141
7.3.1	Faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti	142
7.4	Mikroekonomické souvislosti nezaměstnanosti	142
7.4.1	Minimální mzda	144
7.4.2	Odbory a kolektivní vyjednávání	144
7.5	Důsledky nezaměstnanosti	145
7.6	Cesty snižování nezaměstnanosti	147
8.	Vztah inflace a nezaměstnanosti. Phillipsova křivka	149
8.1	Původní Phillipsova křivka	149
8.2	První modifikace Phillipsovy křivky	151
8.3	Další modifikace Phillipsovy křivky	152
8.4	Nové ekonomické jevy a Phillipsova křivka	153
8.4.1	Vliv ropných šoků na ekonomiku	154
8.5	Phillipsova křivka s přirozenou mírou nezaměstnanosti	156
8.6	Teorie adaptivních a racionálních očekávání a Phillipsova křivka	157
8.6.1	Lucasova verze Phillipsovy křivky	159

Část D Centrální banka a vláda v ekonomice

9.	Monetární (peněžní) politika	164
9.1	Nástroje monetární politiky	165
9.1.1	Diskontní politika	166
9.1.2	Operace na volném trhu	168
9.1.3	Změny míry povinných minimálních rezerv	168
9.2	Keynesovský pohled na úlohu a možnosti monetární politiky	170
9.2.1	Pravděpodobný vliv změn úrokové míry na výdaje	170

9.2.2	Úroková míra a uzavírání deflační a inflační mezery v ekonomice	172
9.3	Monetaristický pohled na úlohu a možnosti monetární politiky	173
9.3.1	Monetaristické pravidlo hospodářské politiky	174
9.3.2	Problém neutrality a ne-neutrality peněz	175
9.4	Ekonomický pragmatismus	177
9.5	Některá omezení monetární politiky	178
9.5.1	Zpoždění účinků monetární politiky	180
9.5.2	Dilema centrální banky	180
9.5.3	Past likvidity	181
9.6	Eurozóna a Evropská centrální banka	181
9.7	Globální finanční krize	182
10.	Fiskální (rozpočtová) politika	185
10.1	Funkce, cíle a nástroje fiskální politiky	186
10.1.1	Nástroje fiskální politiky	187
10.2	Státní rozpočet	188
10.2.1	Příjmy státního rozpočtu	190
10.2.2	Výdaje ze státního rozpočtu	193
10.3	Poptávkově zaměřená fiskální politika – stabilizační fiskální politika	194
10.3.1	Vliv změn ve výši vládních výdajů	194
10.3.2	Vliv změn v míře zdanění	196
10.3.3	Kombinace výdajové a daňové politiky	197
10.3.4	Účinnost stabilizační fiskální politiky a sklon křivky agregátní nabídky	198
10.4	Nabídkově zaměřená fiskální politika – ekonomie strany nabídky	199
10.4.1	Lafferova křivka	202
10.4.2	Dodatek: průměrná a marginální míra zdanění	203
10.5	Vyrovnaný a nevyrovnaný státní rozpočet	204
10.5.1	Cyklický a strukturální deficit státního rozpočtu	205
10.5.2	Financování deficitu státního rozpočtu	206
10.5.3	Financování deficitu státního rozpočtu a vytěšňovací efekt	208
10.5.4	Státní a veřejný dluh	210
10.6	Některá omezení fiskální politiky	211
10.6.1	Pružnost versus stabilita fiskálních nástrojů	212
10.6.2	„Stop and go“ politika a časová zpoždění	212
10.6.3	Vytěšňovací efekt vládních výdajů	214
10.6.4	Omezená autonomie národní daňové politiky	215

Část E Ekonomický růst a ekonomický cyklus

11.	Ekonomický růst	220
11.1	Zdroje a typy ekonomického růstu	221
11.2	Měření ekonomického růstu	223
11.3	Teorie ekonomického růstu	224
11.3.1	Neoklasická teorie růstu	225
11.3.2	Role technologického pokroku	227
11.3.3	Problém exogenního pojetí technologického pokroku	228

11.3.4	Nová teorie růstu a koncepce lidského kapitálu	228
11.3.5	Technologický pokrok jako veřejný statek a role vlády	229
11.3.6	Keynesovský model ekonomického růstu	230
11.3.7	Sociálně-ekonomické přístupy k růstu	231
11.4	Role mezinárodní směny v procesu ekonomického růstu	232
11.5	Institucionální hranice produkčních možností	233
11.6	Ekonomický růst a blahobyt společnosti	233
11.6.1	Alternativní měřítka blahobytu	233
11.6.2	Ekonomický růst a důchodová nerovnost	234
11.6.3	Trvale udržitelný rozvoj	234
12.	Ekonomický cyklus	237
12.1	Anatomie ekonomického cyklu	238
12.1.1	Fáze cyklu	238
12.2	Cyklické chování ekonomických veličin	241
12.3	Zdroje a typy ekonomického cyklu	243
12.4	Poptávkové a nabídkové změny	243
12.5	Typy ekonomických cyklů podle délky trvání	245
12.6	Endogenní mechanismus versus exogenní šoky	247
12.7	Model ekonomického cyklu s multiplikátorem a akcelerátorem	248
12.7.1	Investiční multiplikátor	248
12.7.2	Akcelerátor investic	249
12.7.3	Součinnost investičního multiplikátoru a akcelerátoru investic	252
12.8	Monetaristický model ekonomického cyklu	253
12.8.1	Nová kvantitativní teorie peněz a role adaptivních očekávání	254
12.8.2	Asymetrické informace na trhu práce ve Friedmanově modelu	255
12.8.3	Měnová politika v monetaristické koncepci cyklických výkyvů	255
12.9	„Nabídkové“ teorie ekonomického cyklu	256
12.9.1	Koncepce „přírodního“ cyklu Williama S. Jevonse	256
12.9.2	„Inovační model“ ekonomického cyklu Josepha A. Schumpetera	257
12.10	Politicko-ekonomický cyklus	258
12.11	Ekonomický cyklus, Okunův zákon a role hospodářské politiky	259

Část F Vnější vazby otevřené ekonomiky

13.	Mezinárodní obchod	266
13.1	Příčiny existence mezinárodního obchodu	266
13.2	Teorie absolutních výhod	267
13.3	Teorie komparativních výhod	268
13.3.1	Grafická analýza komparativních výhod v mezinárodním obchodě	271
13.4	Obchodní protekcionismus a jeho důsledky	274
13.4.1	Překážky volného mezinárodního obchodu	274
13.4.2	Ekonomická neefektivnost jako důsledek zavedení cla	276
13.4.3	Sociálně-politické dopady volného obchodu	278
13.5	Úsilí o volný obchod	279

14. Měnový kurz	281
14.1 Měnové trhy	281
14.2 Měnové kurzy	282
14.2.1 Nominální a reálný kurz	282
14.2.2 Determinace měnového kurzu	287
14.2.3 Co způsobují změny měnových kurzů	288
14.2.4 Faktory působící na změnu rovnovážného kurzu	288
14.3 Režimy měnových kurzů	294
14.3.1 Výhody a nevýhody jednotlivých měnových režimů	295
14.3.2 Režimy měnových kurzů v současnosti	296
14.3.3 Ideální měnový režim a „nedosažitelná trojice“	298
14.4 Budoucnost české koruny	299
14.4.1 Kdy přistoupit k euru	301
14.4.2 Dopady vstupu ČR do eurozóny	301
15. Platební bilance	304
15.1 Dílčí salda platební bilance	307
15.2 Kumulativní salda platební bilance	308
15.3 Investiční pozice a zahraniční zadluženost	310

Část G Makroekonomická úloha státu a jeho hlavní cíle

16. Stát a ekonomika	316
16.1 Stát v makroekonomice	317
16.2 Makroekonomické cíle hospodářské politiky a jejich konfliktnost	319
16.2.1 Magický čtyřúhelník	320
16.2.2 Index mizerie	322
Použitá literatura	324
Summary	327
Rejstřík	328

Autorský kolektiv:

Prof. Ing. Václav Jurečka, CSc. (vedoucí autorského kolektivu) – kapitoly 1, 2, 5, 6, 9, 10, 16 (kromě 16.2)

Ing. Karel Hlaváček, Ph.D. – kapitoly 14, 15

Ing. Ivana Jánošíková, Ph.D. – kapitoly 7, 13

Dr. Ing. Eva Kolcunová – kapitola 8

Doc. Ing. Martin Macháček, Ph.D. – kapitoly 11, 12

Ing. Irena Paličková, Ph.D. – kapitola 16.2

Ing. Lenka Spáčilová, Ph.D. – kapitola 4

Ing. Tomáš Wroblowský, Ph.D. – kapitola 3